

VISDOM

En tidning från Visby domkyrkoförsamling

TEMA

lifestory
alla bär på
en berättelse

EN PLATS ATT VÄXA PÅ
LIVET PÅ KREMATORIET
GYNEKOLOG PÅ RESA
ATT FÖRLORA SIN BÄSTIS

att testa sina gränser

Året är 1985. På en gård utanför Klintehamn bor Birgitta Wetterdal med en väninna och deras barn. De bedriver fåravel och har hästar. Tillsammans driver de också en privat kvinnomottagning sedan några år. Mottagningen är oerhört populär och det gamla ordspråket "tala till bönder på bönders vis och till de lärde på latin" stämmer väl in.

- Vi kunde prata med kvinnorna på deras språk, instämmer Birgitta.

- Vi bodde också här, på landet, och brukade jorden, skötte om djuren och hade hand om hus och familj.

Birgitta Wetterdal är vid det här laget 55 år. Hon har yrkesarbetat hela sitt liv och är mamma till fem barn. Hon har ett liv hon trivs med.

- Men jag började få lite långtråkigt... säger hon och ler så där lite pillemariskt.

I en svensk läkartidning får Birgitta upp ögonen för en annons. Omanska staten söker en gynekolog.

Inför en lång bussresa i slutet av januari lånar jag en bok av en arbetskamrat. Jag läser på baksidan om en gotländska som arbetat utomlands, i Bangladesh, Oman, Kenya... *En del av mitt liv* är skriven av Birgitta Wetterdal och utgiven på Krilon förlag i slutet av år 2010. Jag slukar boken. Den är spännande, intressant, stundvis jobbig men berättad på ett väldigt enkelt och rakt sätt. Historier, berättelser, upplevelser från fjärran länder. Smärta och sorg blandat med värme och glädje. Ett livsverk men på samma gång en världsvid väv av liv.

Mina ögon tåras när jag läser om en liten kambodjansk flicka som förlorar en hand när hon ska plocka blommor till sin mamma. Men mina ögon tåras också när Birgitta beskriver den hemmabygda bastun som hennes finska kollega snickrat ihop i Kenyas hetaste värme. När jag läst klart boken tänker jag "vilken kvinna, henne skulle jag vilja träffa". Bara några dagar senare berättar en annan kollega att hon mött en fantastisk kvinna efter en UngMässa "henne skulle du intervjua, hon har verkligen en berättelse värd att berättas". Naturligtvis visar det sig vara samma kvinna. Och turligt nog befinner sig Birgitta Wetterdal hemma på Gotland och ställer sig positiv till en intervju.

RESA MOT YRKESVAL

Redan tidigt i livet är Birgitta Wetterdal med om händelser som hon tror bidrar till hennes yrkesval.

- 1946 åkte jag som 16-åring tåg ensam genom Tyskland. Jag var alldeles för ung för den resan, konstaterar hon.

Det var hennes mamma som ville åka överallt och tyckte sålunda att även dottern skulle se sig om i världen. Birgitta skickades därför med tåg till Bryssel. Att resa genom Tyskland året efter andra världskrigets slut, genom alla olika zoner och kontroller, sittandes på hårda träbänkar, var en tuff resa för en ung svensk tjej. Utanför fönstret såg Birgitta hur vuxna män sprang efter tåget och letade kol.

- Jag minns tydligt bilden av en grå, grå man i ett grått regndis som såg så fruktansvärt olycklig ut.

Några år senare, efter studentexamen som latinare åker hon till England för att arbeta som au-pair.

- Efter två månader i England skrev jag ett brev hem till min mamma och bad henne undersöka möjligheterna för mig att komma in på Karolinska.

Birgitta hade redan tidigare sagt att det var läkare hon ville bli, men modern hade då tyckt att utbildningen var väl lång med sina sju-åtta år. I januari 1950, som 19-åring, började Birgitta Wetterdal sin läkarutbildning.

- Jag har alltid tyckt att människokontakt är viktig, och gynekologin har allt, säger hon leende.

SEX OCH SAMLEVNAD

På Danderyds sjukhus fick hon tidigt ansvar för preventivmedelsrådgivningen. Det hade inte tidigare funnits någon ansvarig där, nej inte i hela landet visade det sig.

- Det var höga abortsiffror då, i början av 70-talet.

I Sverige lagstiftades det för abortmöjlighet år 1938. Den nuvarande lagstiftningen är 1974 års abortlag. Enligt den lagen kan du göra abort fram till slutet på den artonde veckan av graviditeten, och av vilken anledning som helst. Enligt tidigare lagstiftning tilläts bara aborter under vissa omständigheter. Birgitta Wetterdal fick tjänst som överläkare på kvinnokliniken på Visby lasarett 1973 och flyttade då till Gotland med sin familj. I samma veva fick man ett stort bidrag från socialstyrelsen för att driva ett projekt kring abortfrågan. Gotland var en perfekt plats för detta och mer eller mindre alla på ön engagerades på olika sätt.

- Vi införde att det måste finnas preventivmedelsrådgivning på alla platser där det fanns högstadieläver. Och samtliga barnmorskor måste vara välutbildade i frågan, berättar Birgitta och sätter sig lite längre fram på stolen. Att abortfrågan engagerat henne finns det ingen tveksamhet till.

Studieförbunden involverades naturligtvis. Kyrkan, socialförvaltningen och ungdomspsykiatrien likaså. Man höll kurser i sex och samlevnad för alla som hade med människor att göra och självklart var man ute i skolorna och informerade. Aborterna

minskade. Gonorré minskade.

- Vi var en grupp från ön som fick åka runt i Sverige och föreläsa om hur vi jobbat med projektet för att nå det resultat vi gjorde, berättar Birgitta entusiastiskt.

Samtidigt finns en sorg i hennes röst när vi pratar om projektet. Idag är ju åter abortsiffrorna oerhört höga i Sverige, och Gotland toppar en lista man inte är stolta över att ligga högst upp på. Det är ett stort samhällsproblem och med det också sagt att om man ska hantera problemet på bästa sätt bör frågan lyftas på alla olika instanser i samhället, det räcker inte med att ge ungdomarna rätten till gratis preventivmedel. Birgitta har fortfarande en enorm drivkraft, men erkänner också att hon inte kan ungdomarnas liv och kultur på samma sätt idag som på 70-talet.

- Jag har inget sammanhang här längre att använda drivkraften, påpekar hon, lite smått nedstämt.

LÄKARE I VÄRLDEN

Men Oman då? Blev det något arbete? Jo visst, och det visade sig dessutom bara vara början på en lång rad av utlandsjobb. Arabstaten Oman, som först på 90-talet öppnades för turism, gav Birgitta mersmak. - Det lät spännande med Oman, minns hon. - Dessutom hade de en svensk docent från Lund på plats redan innan jag kom ner, jag tror det var därför de annonserade i en svensk tidning.

Birgitta hade en bra tid i Oman, men i början blev hon chockad på mottagningen; - Samtalen var oerhört öppna och både

mannen och kvinnan kom alltid dit tillsammans, berättar hon.

Det visar sig finnas tydliga skillnader länder emellan, och kanske inte alltid så som man förväntar sig.

- I Kenya kommer både kvinnor och män och pratar, men var för sig. I Palestina kommer män inte ens i närheten av mottagningarna medans kvinnorna där är mycket öppna.

Men i Oman hade hon de allra mest öppna samtal, långt ifrån Sverige.

RELIGION I HEMLIGHET

Några år senare var Birgitta drygt ett halvår i Kambodja. Trots att detta var så sent som i slutet av 1980-talet så var det fortfarande förbjudet med all religiositet i landet. De flesta landsmän var buddister i hjärtat, men templena var brända och landet ännu oroligt efter Vietnamkriget och gerillakriget lett av de Röda Khmererna.

- All religion var absolut förbjuden, berättar Birgitta.

- Men att vara i ett land och förbjuda mig att tro på något, det kunde jag inte acceptera, fortsätter hon övertygande och rakryggat.

Helgerna tillbringades på ett gammalt hotell i Phnom Pen där folk från många olika hjälporganisationer fanns. Varje söndagskväll höll man tillsammans en liten gudstjänst. Cirka tio personer som delade vatten och bröd som nattvard, läste Fader Vår, var och en på sitt språk.

- Det gav en väldigt religiös känsla, säger Birgitta.

- Jag hade en gudstro innan, men idag har jag en djupare gudstro och det var mycket därifrån jag fick den.

VIKTEN AV BERÄTTANDET

Vi pratar vidare, kommer in på ämnen så som kulturkrockar, rädsla och handledning.

- När jag kom hem från den första arbetsresan, Oman, var jag fylld av intryck och ville berätta om allt jag varit med om, säger Birgitta entusiastiskt.

- Men du blev en "bore", eller hur, responderar jag.

- Ja, precis, säger hon, jag berättade två-tre meningar, sedan ledsnade folk och började berätta för mig vad de gjort de senaste månaderna.

Det här med förståelsen för att livet faktiskt har fortgått även här hemma, och att alla hemma har varit med om lika mycket som en själv när man

Texten fortsätter på nästa sida.

Fortsättning från föregående uppslag.

varit borta, är ofta svårt att förstå. Själv upplever man ju att det man varit med om utomlands, i en annan kultur, med ett nytt land och folk att lära sig förstå, är så mycket mer än vardagen man är van vid hemifrån. Men tiden och händelserna har ju varit lika många på hemmaplan, det är lätt att glömma. Och man vill ju så gärna berätta "sin" berättelse, beskriva allt det annorlunda man upplevt, och tycker att det måste vara lika intressant för alla här hemma som det var för en själv. Så är det ju dock ej, därav uttrycket att man lätt blir en "bore", en träkmäns, en som tråkar ut dig.

- I Kambodja samlades vi tre som var utsända för Röda Korset varje kväll och gick igenom dagen, berättar Birgitta och menar att det var den bästa formen av avlastning och terapi.

När hon kom hem från Bosnien, där hon var under kriget och arbetade främst med våldtagna kvinnor under smärtsamt jobbiga förhållanden, var det en kvinna som frågade Birgitta om hon behövde någon att samtala med.

- Jag sa "nej", men självklart hade jag behövt det! säger hon uttrycksfullt och med en nästan irriterad röst.

DRIVKRAFTER

Birgitta ser inte sina resor och arbetsinsatser utomlands som att hon hjälper folk – hon tar del av.

- Det är inte uppifrån och ner eller nerifrån och upp, vi är på samma nivå, level, menar hon.

Men vilken som är hennes egentliga drivkraft har hon svårt att ge ett svar på.

- Vad är det som gör att jag har velat utsätta mig för det här? Det är något jag ännu frågar mig. Vad är det för onormal del av mig som vill.

Birgitta nämner nyfikenheten. Säger att nyfikenheten hör till de goda egenskaperna. Hon menar att när man slutar vara nyfiken blir man gammal på riktigt. Och säkert är det nyfikenheten som fick henne att trekka på Himalaya vid 70 års ålder. Och som får henne att åka tillbaka till Kambodja nästa år. Och som får henne att rakryggat säga;

- Om nån frågade mig om att åka till Syrien så skulle jag åka direkt.

Som den pigga 83-åring hon är undrar hon fortfarande vad det är som gör att hon vill testa sina gränser.

Kanske är det just sökandet efter spänning som får Birgitta Wetterdal att fortsätta vilja ut i världen, tänker jag. Och så är det ju det där med långtråkigheten...

Varför fick just jag leva

JENNIE, IRMA, HELENE, CAROLINE, Natalie, Camilla och Bibbi. Ett helt vanligt tjejgäng som hängde ihop från det de gick i 4:an. De var bästisar. Gick i samma skola. Bodde rätt nära varandra. Hade roligt ihop, så där som man har som barn. Åren gick, snart började de 7:an. Eller ja, nån var ett år äldre och var redan där. Men de hängde fortfarande ihop. Men så hände något. En blev sjuk. Irma. Irma som var en i kompisgänget. Irma som kanske var lite skör, som inte var den som stod längst fram i rampljuset, men som var en av bästisarna.

- Vi förstod snabbt att hon hade fått anorexi, berättar Caroline Hoffmann.

- Hon slutade äta lunch i skolan. Och hon hade alltid med sig en frukt, men åt den aldrig.

Irma drog sig undan alltmer. Hon hoppade ofta av det kompisarna planerat göra.

- Hon blev tunnare och tunnare, man kunde se hennes ryggrad sticka upp när hon böjde sig ner, säger Caroline och påpekar att kompisarna nu började bli allvarligt oroliga.

DET HÄR VAR I MITTEN PÅ 80-TALET. Det var innan Internet och Google. Det var inte så lätt att söka hjälp och få information som det kanske är idag.

- Vi slog upp Gula sidorna i telefonkatalogen och letade upp en psykolog, vi visste inte vad vi skulle göra, fortsätter Caroline.

De fick rådet av psykologen att kontakta Irmas familj. Caroline var den som fick uppdraget och ringde till en av Irmas äldre systrar.

- Efter den dagen kom inte Irma till skolan mer, hon lades in på klinik, berättar Caroline och förklarar för mig att tiden som följde härnäst är rörig i hennes minne. Det var naturligtvis ett fruktansvärt trauma för en så ung tjej, hon var bara 14 år när detta skedde, så minnet sviker.

Livet gick vidare trots allt. Gänget höll samman, ibland mer, ibland mindre och några av tjejerna kom och gick lite beroende av skolval och andra vänner.

IRMAS SJUKDOMSTID var lång, men när hon fyllde 17 år var hon mycket bättre. Hon hade börjat gymnasiet precis som de andra, dock på en annan skola. I slutet av sommaren skulle hon få åka till Grekland med sin syster och hennes kompis. Det var en stor resa.

- Vi hade kommit över på andra sidan, säger Caroline.

- Irma hade också kommit över. Sjukdomstiden var slut och livet skulle fortsätta.

Men så fick Caroline ett telefonsamtal. Det var Jennie, en av bästisarna. Hon berättade förtvivlat att Irma var borta. "Borta, kan de inte hitta henne?" frågade Caroline förvånad och trodde först att Irma försvunnit i Grekland. Det tog en stund innan hon förstod. Irma var död.

Genom åren som gått är det tre av vännerna som hållit ihop i vått och torrt; Jennie, Helene och Caroline.

- Vi hade inte överlevt utan varandra. Vi är varandras familj.

Caroline berättar att hennes barn ser Jennie och Helene som släktingar.

- Vår vänskap är mer än en vänskap, förklarar hon.

Direkt på kvällen när de fått reda på Irmas död samlades alla vännerna.

- Vi gick i varandras andetag i flera dagar. Det här var första gången vi drabbades av död. Och vi drabbades alla.

CAROLINE BERÄTTAR SIN HISTORIA för mig på ett öppet och rakt sätt, men jag förstår flera gånger på de ordval hon gör, de små pauserna, att hon också ibland trevar sig fram litegrann. Det här är ingen historia hon är van att berätta. Hon har vant sig att leva med den, och vännerna har genom åren fungerat som terapeuter åt varandra, men det är ingen historia de pratat om utåt tidigare.

- Vi fick ingen krishantering när det här hände, berättar Caroline.

Återigen. Det här var på slutet av 80-talet. Samhället såg annorlunda ut då än det gör idag.

- Alla våra föräldrar fanns tillgängliga på olika sätt, men vi bjöd inte in dem. Våra föräldrar såg också att vi hade varandra.

Caroline säger att de gjorde allt de kunde utifrån var de stod. Frågorna bland vännerna var såklart många... Varför hade Irma dött? De visste att hon blivit förgiftad, men vad hände egentligen? De trodde ju att hon var frisk och så dog hon på bara 12 timmar. Skuldfrågan dök upp snabbt. Och skuld är något de alla burit med sig genom åren. Irmas död kom att påverka deras liv.

- Vi har alla, eller har haft, en komplicerad relation till mat, säger Caroline och berättar vidare att en av tjejerna vigt hela sitt yrkesliv åt anorexi, hon har till och med doktorerat i ämnet.

- Jag har en inneboende skuld i att Irma är död, försöker Caroline förklara.

Hon beskriver det med frågeställningar; Varför får jag leva? Varför har jag fått barn? Vad har jag för rätt att bli vuxen när inte Irma fick? Frågor som hela tiden skuldbelägger dig att leva vidare – för varför fick just jag leva och Irma dö?

- Det är aldrig ok att skuldbelägga barn och unga, påpekar Caroline och tycker att det hade varit en bra idé om de tidigt fått gå i terapi och få hjälp. Det är också ett av rådet hon ger till andra.

CAROLINE HOFFMANN har idag själv två tonåringar.

- Jämfört med andra föräldrar har jag nog en överdriven rädsla, erkänner hon snabbt.

- Om det har att göra med Irma vet jag inte, men nu när ett av mina barn är 17 år tänker jag mycket på det.

”

*Vi får inte
ducka för
frågorna som
rör själen.*

Hur ska man agera då, om man misstänker att ens barn far illa?

- Man ska litna på sin rygg, så brukade min mamma uttrycka det, säger Caroline och fortsätter;

- Känner man inte igen sig själv så är det bättre att agera en gång för mycket än tvärtom. När ungdomar drar sig undan, inte har någon runt sig utan är ensamma i sin ensamhet, då är det hög tid att reagera. Hon erkänner att psykisk ohälsa är svår att närma sig, men påpekar flera gånger att man ska våga – våga fråga, våga ta hjälp. Hitta någon som kan nå ens barn.

- Självskadebeteenden är något man bär med sig hela sitt liv om man utsatt sig för det. Vi vuxna får inte ducka för frågorna som rör själen, säger Caroline filosofiskt men samtidigt ärligt och allvarligt.

Hon tycker att många idag vill vara så lyckade, men menar att vi inte får skämmas över att vi inte alltid lever i den perfekta bilden.

DEN LILLA KÄRNAN av kompisgänget; Jennie, Helene och Caroline, står fortfarande idag varandra oerhört nära. Nu kommer de snart till Visby för att tillsammans berätta sin historia. Sin "Lifestory".

- Att få komma till Visby och prata, det är stort för oss, bekräftar Caroline Hoffman. Stort, viktigt och lite skrämmande.

UNGDOMEN PRESENTERAR:

Lifestory

- berättelser som berör -

20/3 "Tre vänner - Att förlora en vän". När bästa vännen får anorexia och dör. Hur går man vidare som tonåring och vuxen vidare?

17/4 "Pappan - Att förlora ett barn". När ens barn väljer att ta livet av sig. Hur lever man vidare?

Kvällarna börjar kl 18 i Domkyrkan med UngMässa. Därefter samtal ca 19-20.30 i Forsamlingshuset.

Fri entré

På något sätt hade jag föreställt mig att det skulle vara kallare, kalare och tystare. Istället är det varmt, så där mys-varmt, och de vita väggarna är allt annat än sterilt vita, den knögliga ytan gör att de liksom sjuder av liv. Inte heller är det tyst, utan det väser lite, brummar, pyser och emellanåt hörs ett mjukt skratt, precis så där som när ett leende går vidare till något lite starkare och det kluckar till i magen.

YRKE

krematorievaktmästare

Morgonen känns lite gråmulen och bister när jag försiktigt cyklar isiga vägar ut mot Visby Norra kyrkogård och mitt besök hos Lasse Nygren på krematoriet. Det är tyst och stilla bland tallarna och snön knastrar lite under cykeldäcken.

Om ett halvår går Lasse Nygren i pension. Då har han varit här på krematoriet i Visby i drygt elva år. Lasse är född och uppvuxen på Gotland men flyttade till fastlandet i slutet av 60-talet. Drygt fyllda 30 fick han jobb på Södertälje kyrkogård som gravgravare och där kom han att stanna ända tills flytten gick till Visby 2002.

- Vi åkte till Gotland när jag fyllde 40, men då hade jag ingen längtan tillbaka. Sen när jag fyllde 50 började jag längta hem, berättar han.

Sagt och gjort. Han sökte jobb på kyrkogården, fick det inte men blev kort därefter tillfrågad om jobbet som krematorievaktmästare.

- Det här är det bästa arbete jag haft, säger Lasse övertygande och till synes mycket tillfreds.

- Att man får jobba under eget ansvar, det är ingen som styr och ställer.

Lasse Nygren påpekar flera gånger att bra rutiner och ordning och reda är a och o.

- Det här är ju mitt. Gör jag något dåligt får jag stå för det, men det har aldrig hänt. Det finns många att hålla en god relation till också; begravningsbyråerna, blomsterhandlarna, anhöriga, präster, organister...

- Det värsta är när maskineriet strular. Om man får ett fel som man inte vet vad det är, då är det jobbigt.

Det dånar plötsligt till i ugnen. Det är kistan som har fallit och kroppen där inne som börjar brinna. Det här är enda gången under mitt besök som jag ryser till lite längs ryggraden.

Dagsljuset kommer emot oss när vi går halvtrappen upp till det lilla kontoret. Genom fönstret ser man tallarna utanför och vänder man sig åt andra håller ser man ner över hela krematoriet genom ett ljudisolerat fönster. Framför samma fönster står en dataskärm som visar temperaturerna i ugnen. Vid något tillfälle under dagen visar termometern över 1100 grader, men oftast ligger den mellan 800-900.

Den första ugnen i Visby krematorium murades upp 1967 och har därefter murats om en gång. Den består av fem ton tegel vilket är klätt med isolering och plåt. Det är en vacker ugn, majestätisk på något sätt. Och hela rummet, ja, faktiskt hela huset med kapell och allt, är oerhört vilsamma och stilla lokaler. Allt känns genomtänkt; ingångar, färgval, sittplatser, fönster och utsikten mot havet. Det är en plats att hedra minnet av människor på, en rofylld plats där sorgen får finnas.

VI BEMÖTER ALLA LIKADANT

Varje Allhelgonahelg de senaste åren har Norra kyrkogården och Allhelgonakapellet med krematoriet haft Öppet hus. I kapellet spelas musik. Där kan man sitta ner i bänkarna, tända ljus i det vackra ljustrådet och bara vila i det vackra rummet. Ute i entrén bjuds det på kaffe och bullar. Vill man ha hjälp att finna någon gammal släktgrav finns personal på plats vid datorerna. Och vill man besöka krematoriet så finns Lasse där och visar hur allt fungerar.

- Jag kommer att sakna Allhelgonahelgen, säger Lasse nästan längtansfullt.

- Det är så trevligt då, med alla människor som kommer med sina frågor.

Nu blir det istället efterträdaren Anette Gardell som får visa runt i lokalerna.

- Jag tror att det skulle kännas bra att rycka in någon gång efter pensionen, säger Lasse. Anette ler stort brevid honom. Under den tid som hon gått parallellt med Lasse har

hon lärt sig förstå att krematoriet är en plats där han trivs att arbeta.

DÖDEN STÄNDIGT NÄRVARANDE

Askas av en fullvuxen människa väger ca 4-5 kilo och ryms i en femliters papperspåse.

- Det är ett psykiskt tungt jobb, inte fysiskt, påpekar Lasse och berättar att tack vare att han varit med förr så var det aldrig något problem när han började här i Visby.

- Vi har blivit erbjudna att gå på handledning, men det behövs inte, menar han övertygande.

Han är som en stor och trygg nallebjörn, tänker jag. Han sprider värme och respekt omkring sig och har ett lugn som jag sällan möter i dagens stressade samhälle.

- Jag har mer förståelse för döden nu än förut, säger Lasse.

- Förut höll jag mig undan när någon anhörig dött, nu åker jag dit direkt.

Texten fortsätter på nästa sida.

Bilderna på nästa sida

1. Lasse Nygren på sitt kontor
2. Kista nr 3 av 6 denna dag körs in i ugnen
3. Varje kremering tilldelas ett unikt nummer
4. Lasse framför krematorieugnen
5. Runt 800 grader är temperaturen när askan samlas ihop
6. Urna uppställd för hämtning av anhörig
7. Med varje kremering följer instruktioner om vad som skall göras med askan - minnesplats, askgravar, urngravar eller som här spridning i havet
8. Visby Norra kyrkogård med Allhelgonakapellet och krematoriet.

studiebesök

Om du vill komma på ett studiebesök i krematoriet så går det bra att kontakta Lasse Nygren eller Anette Gardell.
Tel. 0498-20 68 91
E-post. krematoriet@visbydf.se

Fortsättning från föregående uppslag.

- Och jag måste koppla bort det här när jag går hem, påpekar han sunt. Lasses fru har aldrig varit med till krematoriet, det är inget hon vill. Men på ett sätt finns hon här varje dag. Klockan är snart tolv och Lasse tar upp telefonen.
- Det är dags att ringa frugan, det gör jag varje dag så här dags, säger Lasse medan ett leende smyger sig fram i mungipan.

Sedan Lasse Nygren började sitt arbete som krematorievaktmästare i Visby har han utfört cirka 4400 kremeringar.
- I början när jag jobbade på kyrkogård i Södertälje som gravgrävare trodde jag att jag skulle ha en grävd grav, men nu har jag kremerat så många så jag själv vill bli kremerad, säger han på sitt enkla sätt.

”

Är du Lasse så är du Lasse, det brukar gå bra i längden.

text och foto: ÅSA HÖJER

RÅD VID DÖDSFALL

Att förlora en nära anhörig innebär i många fall ett känslomässigt kaos samtidigt som en mängd praktiska saker måste ordnas. Saker som vi inte är vana vid och som vi känner oss främmande inför.

Var kan jag få hjälp i sorgen? I Visby domkyrkoförsamling arbetar präster och diakoner som har till uppgift att stödja anhöriga i samband med ett dödsfall. Vänd dig gärna till dessa för enskilda samtal kring sorgen och sorgearbetet. Du är alltid välkommen att höra av dig även om en lång tid passerat sedan dödsfallet och begravningen.

Var får jag hjälp med det praktiska? Ofta behöver vi hjälp utifrån med de praktiska arrangemangen kring ett dödsfall och en begravning. Exempel på detta är annonsering, val av kista, svepning, kistdekorationer, begravningskaffe, bokning av lokaler med mera samt juridiska frågor t ex bouppteckningar. Vid sådana frågor kan du vända dig till en begravningsbyrå.

Till församlingsexpeditionen kan du vända dig för att boka präster, musiker och lokaler. Församlingsexpeditionen är i första hand till för medlemmar i Svenska kyrkan. Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningen hjälper dig med frågor som rör gravrätter, gravsättningar, gravskick, kremation, gravvårdar och skötsel av gravplats. Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningens tjänster är öppna för samtliga folkbokförda Visbybor, oavsett medlemskap i något trossamfund.

Hur skall begravningen vara? Inför begravningen måste man ta

ställning till ett antal frågor; kremation eller jordbegravning, skall avsked tas i ceremonilokalen eller vid graven, var skall ceremonin ske, skall ceremonin ske i Svenska kyrkans ordning eller på annat vis. I Visby finns två begravningskapell, Allhelgonakapellet och Östra gravkapellet samt ett avskedsrum på Visby lasarett tillgängliga för samtliga oavsett medlemskap i Svenska kyrkan. För begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning finns även tillgång till Domkyrkan, Visborgskyrkan, Terra Nova kyrkan och Tjelvarkyrkan. Tänk på att lokalerna varierar i storlek:

Allhelgonakapellet 100 personer

Östra gravkapellet 55 personer

Visby domkyrka, stora kyrksalen 600 personer

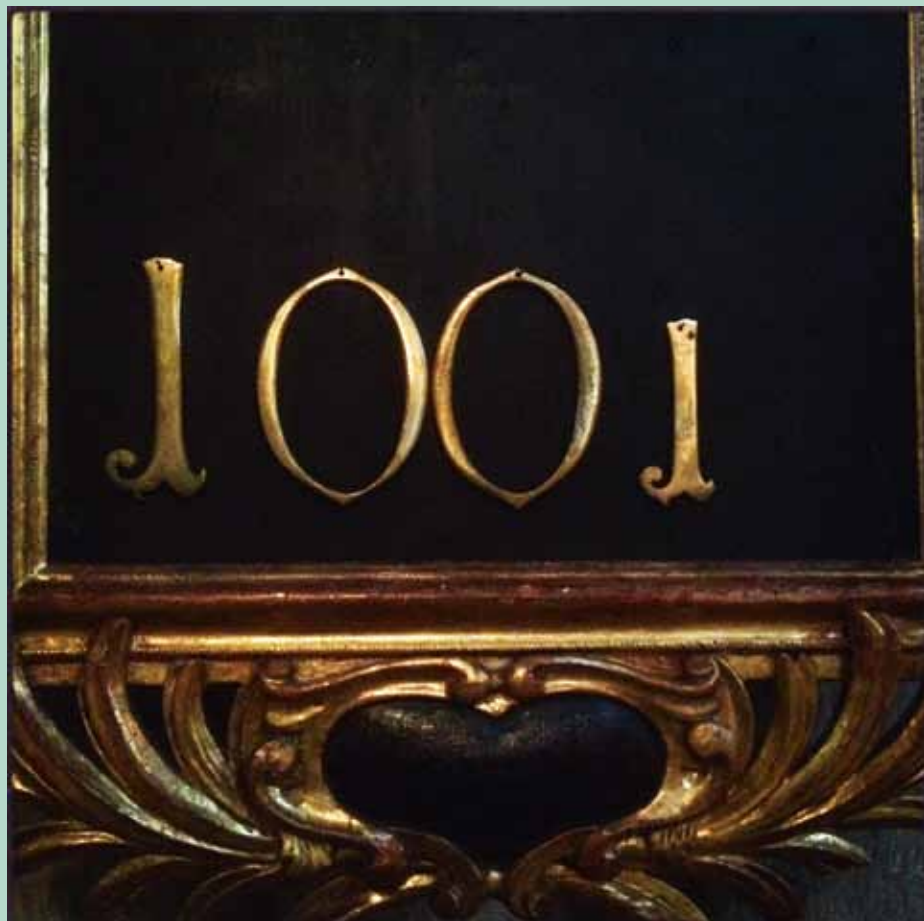
Visby domkyrka, stora kapellet ca 70 personer

Visborgskyrkan 175 personer

Tjelvarkyrkan 120 personer

Terra Nova kyrkan 150 personer

Denna text är ett utdrag ur skriften Råd vid dödsfall. Du kan ladda ner skriften i sin helhet på webben, www.svenskakyrkan.se/visby. Där hittar du också mer information om vad det innebär att vara gravrättsinnehavare, att välja gravvård, om askgravsområdet samt om barnminnesplatsen. Har du ytterligare frågor kan du alltid ringa till Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningens expedition, tel. 0498-20 68 80, vardagar 8-12. Eller besöka dem på Peder Hardings väg 14 i Visby. Besökstid är vardagar 9.30-12, 13-16.

Berättandets nödvändighet

I "Tusen och en natt" kan vi läsa hur den elaka och maktberusade kungen beter sig efter att ha blivit bedragen av sin hustru. Han gifter genast om sig men låter avrätta kvinnan han just gift sig med när bröllopsnatten är avklarad. Så fortsätter han sedan. Han avrättar varje ny gemål på bröllopsnatten för att definitivt förhindra att han blir bedragen på nytt. Men så gifter sig kungen med en kvinna som heter Scheherazade. Hon är bra på att berätta historier – det räddar hennes liv. Hon serverar hela tiden nya historier och kungen lyssnar glupskt på vad hon har att berätta. Genom att berätta lyckas hon uppskjuta sitt möte med döden i 1001 nätter. Hon belönas för sitt goda berättande med livet.

Historien om Scheherazades 1001 nätter visar att berättandet är nödvändigt, ja helt livsavgörande. Liksom den fotografiska bilden behöver passera fixeringsbadet för att bli kvar på kopieringspappret behöver människan berättandet för att behålla

minnet av tidigare erfarenheter. Så för vi våra förmödrars vishet vidare till nästa generation.

Den kristna församlingen var från början platsen för att dela livshistorier med varandra. Den mänskliga livshistorien tolkades i den gudomliga historien så som den berättades från generation till generation. Kommunikation, öppenhet och delaktighet är därför livsnödvändig i en levande församling. Många människor i vår tid har troligen andra ord när de i tanken ska beskriva kyrkan; envägskommunikation, prästcentrerat, ointressant, inte relevant, slutenhet, m m... Sådana bilder i folkdjupet grundar sig i många fall på erfarenheter av kyrka som tyvärr är sanna. Många har tvingats erfara en överhöghetskyrka som levtt sitt liv långt från lyssnandet och dialogen. Men vill dagens kyrka och församling vara trogen sitt ursprung och sin kallelse så måste den lämna det ensidiga proklamerandet och

på allvar lyssna på människors livsöden. Och på många håll rör sig kyrkan åt rätt håll. Samtalsgrupper, små gemenskaper där varje individ är viktig, bryter fram i dagens kyrkliga liv. Angeläget och viktigt. Och visst har kyrkan en lång vacker historia att förvalta – tänk bara på alla goda samtalsmiljöer som de kyrkliga syföreningarna alltid varit – och fortfarande är.

Den kristna gemenskapens existensberättigande har sin grund i människors delande av livsberättelser. I den andres nära livsberättelse har jag möjlighet att se mitt eget liv. I vårt berättande framträder livet självt. Ditt och mitt – vårt gemensamma liv. Så blir människors livsberättelse en illustration av Guds liv i vår värld. Precis som för Scheherazades är berättandet livsviktigt!

*Mats Hermansson
domprost*

Kyrkan och ungdomsgruppen har varit en plats där självförtroendet fått växa.

”Här spelar det ingen roll var man kommer ifrån.”

Kyrkan har tagit honom till England, Frankrike och Gotska sandön, dessutom har han fått spela U2:s musik för fullsatt Domkyrka vid flera tillfällen. Möt Felix Johansson – en vanlig Visbykille som valde att bli konfirmand som 14-åring och därefter blev kvar några år i kyrkans ungdomsverksamhet.

Det är ännu gråkall vårvinter när jag stämmer träff med Felix Johansson för att prata om hans år som konfirmand och ungdom i församlingen. Vi möts i Klockargården, det lilla huset mitt emot församlingshuset i Visby som UngDomen huserar i. Efter att ha fixat en kopp kaffe sätter vi oss i soffrummet och samtalet får oss snart till varmare breddgrader.

SOPHÄMTNING OCH GUD

Att leva klosterliv i franska Taizé, be böner tre gånger om dagen och bli tilldelad ett arbete som sophämtare – kan det verkligen vara roligt för en svensk tonåring? Ja, enligt Felix Johansson och många andra ungdomar jag mött de senaste åren i församlingens ungdomsverksamhet är resan till Taizé en riktig höjdpunkt. Felix har dessutom haft förmånen att åka med två gånger.

- Man träffar ungdomar från hela världen, berättar han.

- Det är en sån härlig plats att vara på, och när man sitter 1000 personer och sjunger eller i meditativ bön, då börjar man tänka på andra saker.

Men det här med sophämtningen då? Jo, klosterlivet innebär inte bara bön utan också arbete. Vid ankomst blir alla deltagare tilldelade en uppgift, för Felix del innebär det det första året att tömma sopor på området.

Församlingen anordnar varje år resor till Taizé för de ungdomar som vill. Man är på plats i Frankrike en vecka och precis som Felix vittnar om så handlar mycket om bön och gemenskap.
”En vistelse i Taizé är ett tillfälle att söka gemenskap med Gud i bön, sång, tystnad och eftertanke. Vistelsen kan vara en möjlighet att återupptäcka en inre frid, en mening med livet och en ny drivkraft.”
www.taize.fr/se

Vårt samtal leder så smått in på tankar om Gud och jag förstår att Felix har och har haft många funderingar genom åren men också att hans studietid på Naturvetenskapliga programmet påverkat honom på olika sätt.

- Vetenskapen är ett annat sätt att förklara vad Gud är, menar han. Vetenskapen säger Hur, religionen Varför.

GUDSTJÄNST OCH TJEJER

Felix pratar ofta om gudstjänsten, lyfter fram den som en plats att vila på, en plats där man får tid att tänka. Den största delen av tiden som konfirmand och som ung ledare handlar om livet, att få en möjlighet

att prata om vad som är viktigt i livet.

- Jag har stött på dem som är rädda för kyrkan och religion; ”nej, nej, Gud finns inte”. Men jag tror inte att det är någon människa som riktigt förstår vad Gud är, säger Felix Johansson.

Han tänker mer att Gud är ett samlingsnamn för alla krafter inom fysiken.

- När man pratar om Guds vilja, då tänker jag att det är en del av våra samveten, våra skuldkänslor och sånt. Som om man gjort något dumt. Alla vet väl egentligen att man gjort fel när man gjort fel men vissa struntar i det.

Jag frågar honom om tron. Hur har konfirmandsåret och tiden i UngDomen påverkat Felix i hans tro.

- Konfirmerade sig var ju något man gjorde för att man fick lite presenter, minns han, och fortsätter:

- Jag tror lite annorlunda idag.

Felix berättar om tiden i Taizé i somras. Om hur han kände sig lite mer troende där än här. Platsens påverkan. Och han berättar om andra resan till Walsingham. Hur han under en gudstjänst tänkte att ”ja, men jag tror väl på Gud”. Han får det att låta så enkelt. Och kanske är det precis så det är.

- Man får tröst och nån att prata med. Och i gudstjänsten får man tid att tänka, säger Felix.

Felix Johansson spelade handboll i många år.

- Här i kyrkan spelar det ingen roll vart

man kommer ifrån, på handbollen var man där för att spela, det fanns ett tydligt mål och jag kände press i laget.

Kanske var han bra på handboll, men dåligt självförtroende gjorde att han själv inte kände det så.

- Killar är bättre på att trycka ner varandra, säger han lite eftertänksamt.

Som ungdom i kyrkan menar Felix att han fått möjlighet att öva på självförtroendet.

- Jag har vuxit som person och blivit bättre på att socialisera mig, säger han och sträcker på ryggen.

Under vårt samtal återkommer Felix också till ämnet ”tjejer” flera gånger. Det var på ett ungdomsläger han första gången fick höra att han var söt, och på ett annat läger träffade han sin första tjej.

GITARR, KÖRSÅNG OCH U2-MÄSSA

Musiken har länge haft en stor roll i Felix Johanssons liv. Nu när han snart fyller 20 år och har funderat ett år efter studenten på vad han vill göra så är det någon musiklinje på folkhögskola som lockar mest. Felix gillar alternativrock och linjerna han söker är såväl jazzlinje som rocklinje samt ensemble.

- Jag har lärt mig spela gitarr i Kulturskolan, berättar han.

- I gymnasiet blev det en hel del musik eftersom jag gick NV-musik. Då var det både gehör och musiklära på schemat.

Skolkören sjöng Felix i på gymnasiet, innan

dess var det gitarrensemble och Solbergas skolorkester.

- När jag var konfirmandledare här i församlingen så spelade jag på i stort sett varje UngMässa, fortsätter han.

- Sen en dag kom Joel (Carlgren, tidigare anställd som ungdomsledare) och frågade om jag ville vara med i U2-projektet.

Gruppen, som kom att bestå av totalt sex personer, alla fyra år äldre än Felix och med rätt stora musikerfarenheter, repade hela våren 2011 inför U2-mässan som hölls påskan samma år. Det var en fantastisk upplevelse att få vara med om, både för bandet och för alla 700 personer som tog sig till Visby domkyrka denna vårkväll. Som en rockshow av högsta kvalitet i en kyrka från medeltiden. Ljussättning, scen, kör och ljudanläggning. Stående ovationer efter första låten. Det var ingen konsert dock, utan en mässa med ljusständning och nattvard. Hela kyrkan sjöd av ljus och värme och många ord skrevs av entusiastiska och berörda människor dagarna efter.

- U2-projektet var en riktigt rolig tid, minns Felix med ett leende smygande i mungipan.

- Att få vara här uppe och repa...

Han berättar att det kändes bättre andra gången, att han kunde låtarna bättre då. För så var det, en succé som U2-mässan innebar en upprepning samma sommar och dessutom någon privatspelning med U2-bandet. Året efter, sommaren 2012,

kom ytterligare en förfrågan och bandet återuppstod för en kväll med en sista U2-mässa en varm midnatt i början av juli.

SLUTET OCH BÖRJAN

Tredje året i gymnasiet trappade Felix ner på ungdomsträffarna i Klockargården. Plugget tog sin tid och han var inte längre ledare för några konfirmander. Men andra dörrar öppnades.

- Jag är med i ungdomskören i domkyrkan nu, säger Felix och berättar att han var sugen på att lära sig sjunga bättre. Att vara med i kören Schola Cantorum Visbyensis innebär, förutom en ny repertoar, en möjlighet att få en del privata sånglektioner av körens ledare, Claes Holmgren.

Blygheten märks det inte mycket av längre, och att det för Felix del är kyrkan som fått honom att växa beror mycket på att han som 14-åring vågade ta chansen och bli konfirmand. Han berättar om två präster som kom till skolan en dag i 7:an.

- Det verkade spännande, jag tänkte om någon annan hänger på så ok... Men nej, ingen annan i klassen var intresserad.

Men så dök det upp två killar som ville och Felix hängde på... Och på den vägen är det.

text och foto: ÅSA HÖJER

Ett par kommentarer på Facebook efter första U2-mässan:

”U2 musik i domkyrkan. Man hade ståpäls i en timme.”

”Ni som inte var i Visby domkyrka i kväll missade en fantastisk konsert, U2 musik. Storslaget! Är helt uppsluten!”

öppet i domkyrkan våren 2013 alla dagar 9-17

Till dig som är medlem
Tack vare dig som är medlem kan vi bedriva ett rikt diakonalt arbete, med bland annat sorgegrupper och stöd till utsatta och behövande, exempelvis via Birkagården. Vi kan erbjuda barn och unga en meningsfull fritid i en utvecklande och lugn miljö samt vårda församlingens kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Vi kan vara en kraft som verkar för andlighet, delaktighet och gemenskap i ett samhälle där ensamhet och sekularisering breder ut sig.

*Tack för att just
DU är medlem!*

SMS-BÖN

Nyhet! SMS-förbön.
Skicka ett sms med ett böneämne till diakon Christer, tel: 070-666 68 95 så ber han för det du önskar.

KONSERTER I DOMKYRKAN VÅREN 2013

Här presenteras ett urval av vårens konserter, se webben för komplett kalenderium.

Söndag 24 mars

15.00 Orgelkonsert Claes Holmgren

Söndag 28 april

15.00 Domkyrkans Oratoriekör
Dalia Munck, sång.
Dir: Claes Holmgren

Söndag 5 maj

15.00 Musiklinjen Hemse
folkhögskola

Torsdag 9 maj

19.00 Öppningskonsert
Schola Cantorum Visbyensis,
Dir: Claes Holmgren

Fredag 10 maj

15.00 Corianderkören, Säter-
bygdens församling
Dir: Dan Eidefors

Lördag 11 maj

12.00 Falu folk och Gospelkör
Dir: Mats Lissdaniels

Onsdag 15 maj

19.00 Ljudvägor, Tonsätterskolan

Lördag 18 maj

18.00 Körkonsert. Vox Humana, DK
Dir: Jakob Høgsbro

Söndag 26 maj

15.00 Domkyrkans Bach-ensemble
& Schola Cantorum Visbyensis
Dir: Claes Holmgren

21.00 Domkyrkans Distlerensemble.
Dir: Claes Holmgren

Lördag 8 juni

11.00 En Mycket Stor Konsert för
Gotlands alla kyrkklockor.
Claes Holmgren

Fri entré till ovanstående konserter

PÅSKEN 2013

Skärtorsdag 28 mars

18.00 Mässa, Terra Nova kyrkan
18.00 Ekum. mässa, Tjelvarkyrkan
18.00 Mässa, Visborgs kyrkan
19.00 Mässa, Domkyrkan
19.00 Sinnesrommässa, Tjelvarkyrkan

Långfredag 29 mars

11.00 Gudstjänst, Visborgs kyrkan
11.00 Långfredagsandakt med
musik, Terra Nova kyrkan
12.30 Ekumenisk vandring från Stora
torget till Galgberget
15.00 Gudstjänst, Domkyrkan
18.00 Gudstjänst, Tjelvarkyrkan
18.00 Gravläggningsgudstjänst,
Domkyrkan

Påskafton, lördag 30 mars

23.00 Påsknattsmässa, Domkyrkan

Påskdagen, söndag 31 mars

11.00 Högmässa, Domkyrkan
11.00 Påskmässa, Terra Nova kyrkan
13.00 Mässa, Visborgs kyrkan
18.00 Mässa, Tjelvarkyrkan

Annandag påsk, måndag 1 april

11.00 Ekumenisk gudstjänst,
Domkyrkan
18.00 Emmausmässa, Tjelvarkyrkan

SORGEGRUPPER

Vi startar nya samtalsgrupper varje vår och höst, eller när behov finns. Vi erbjuder tre olika sorgegrupper:
- Föräldrar som förlorat barn.
- För unga, 15-25 år, som förlorat förälder eller syskon.
- För dig som förlorat en nära anhörig eller vän.

Varmt välkommen att höra av dig till oss för frågor och information. Att vara med i en sorgegrupp är kostnadsfritt.

Frågor och anmälan
Sjukhuskyrkan 0498-26 89 52

DROP-IN-DOP

Lördag 13 april kl 13-17

Visby domkyrka

Kom oanmäld. Medtag legitimation, eller målsman om du är under 18 år. Vi fixar allt på plats i Domkyrkan.

Efter dopet bjuder vi på kaffe i församlingshuset. Kom ensam, med den lilla familjen eller med stora släkten! Frågor? Ring expeditionen på 0498-20 68 00.

VÅRMARKNAD

Lördag 6 april kl 11-14

Vårmarknad i Terra Nova kyrkan

KONFIRMATIONSGUDSTJÄNSTER

Lördag 4 maj kl 14, Domkyrkan

Konfirmand Intensiv

Lördag 18 maj kl 14, Domkyrkan

Konfirmand Vardag

BABYKONSERT

Torsdag 11 april kl 10 och 13

Babykonsert med upplevelsevandring för barn 0-12 mån & föräldrar. Terra Nova kyrkan. Anmälan senast 9/4 till 0498-20 68 00.

MÖTESPLATSER PÅ WEBBEN

Domprostens blogg

<http://blogg.svenskakyrkan.se/domprostmats>

facebook

www.facebook.com/visby.df

Alla kulturarrangemang i
samarbete med

sensus

KONTAKT

Visby domkyrkoförsamling

Besöksadress:
Norra Kyrkogatan 2
Postadress:
Norra Kyrkogatan 4
621 55 VISBY
Tel 0498-20 68 00

Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningen

Peder Hardings väg 14
621 45 VISBY
Tel 0498-20 68 80

www.svenskakyrkan.se/visby

VISDOM

Ansvarig utgivare:

Domprost Mats Hermansson
mats.hermansson@svenskakyrkan.se

Redaktör/layout/original:

Åsa Höjer
asa.hojer@svenskakyrkan.se

Skribenter detta nummer:

Åsa Höjer, Mats Hermansson

Omslagsbild:

Felix Johansson
Foto: Åsa Höjer

Tryck:

I Visby Tryckeri AB

VisDom delas ut till alla hushåll i
Visby domkyrkoförsamling.

www.svenskakyrkan.se/visby